

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 29. novembra 1865.

Gospodarske stvari.

Letni zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

22. dne t. m. je bil navadni letni zbor kmetijske družbe v dvorani mestni, k kateremu se je snidlo 38 društvenikov in med njimi mnogo prav veljavnih mož. Ker so prišle v letošnjem zboru nekatere važne reci v pretres, so bile razprave v nekterih zadevah prav žive; le to je škoda, da kadar ura dvanajst odbije, se začno zgubljeni gospodje.

Gospod predsednik Fideli Terpinec je v začetnem ogovoru pozdravil zbor; zahvalivši se podružnicam za njih koristno delovanje je omenil slabe letošnje letine in zlasti stiske gospodarjev zavoljo pomanjkanja klaje, ter priporočal, naj bi se pridelo vanju klaje več zemljišč odprlo. Konečno je imenoval gospode, ki so jih družbe kmetijske družih avstrijskih dežel odločile za svoje namestnike.

Zdaj prične tajnikov adjunkt g. Andrej Brus naznanilo važniših opravil, ki jih je glavni odbor od poslednjega letnega zbora do danes dovršil. Med temi omeni pred vsem, da je odbor izpolnil naloge, ki mu jih je izročil poslednji zbor po nasvetu podružnic; — zastran nove kmetijske šole se je odgovorilo sl. deželnemu odboru, da družba bode rada prepustila šoli, ako se na novo osnuje, svoj vrt, le toliko si ga prihrani kolikor ga je za njene namene potreba; — da bi se kmetom po deželi, ki potrebujejo denarne pomoči, ta pomoč naklonila, je odbor deželni vladi na vprašanje njeno na drobno razodel poti, po katerih bi mōgla naša hranilnica (šparkasa) po deželi osnovati pripravne pomočnice, da bi se kmetijskim malim gospodarjem pomagalo, hranilnica pa bi vendar pri tem ne prišla v škodo; ta družbini nasvèt ima hranilnica že v svojih rokah, vendar dozda, ker soseske in županije po deželi še niso po novi vredbi ustanovljene, se ta reč še ni mōgla rešiti; upati pa je, da se reši kmetom na pomoč; — na vprašanje c. kr. deželne vlade: ali naj ostane podkovstvo kónj prsto rokodelstvo ali naj se veže na dovoljenje gospóskino, je odgovorila družba, da ni misliti na zboljšanje podkovanja, dokler kovači, ki se niso temeljito učili podkovstva, kujejo živino po svoji nemarnosti in neumnosti; — ker je lansko jesen tako silno deževalo, da posestniki ljubljanskega mahú (morasta) niso mōgli zemljišč požigati, se je družba obrnila do deželnega odbora, naj skusi dovoljenje dobiti, da se jim izjemno dovoli požiganje letošnje spomlad do 15. maja, ker sicer mahárji strašno škodo trpé; prošnja ta je bila uslišana, in posestniki so družbi hvaležni za njeno pripomoč v tako važni zadevi; — ko je c. kr. deželna vlada povabila kmetijsko družbo, naj ji naznani dva uda, ki bi se pridala komisii, ktera pre-

gleduje cesarske žebce, predno spomladi odidejo na deželo, je odbor za to imenoval gospoda Maliča in Zevnika; — na vprašanje c. kr. deželne vlade: ali ne bi bilo bolje, da bi se žebcarska štacija iz Razdrtega prestavila v Postojno, je odbor odgovoril, dá; — na prošnjo odborovo je c. k. ministerstvo kupčijstva družbi poslalo 2 funta pavolnega semena za poskušnjo, ktero se je razdelilo po deželi, največ v Vipavo; — v zadevah goveje kuge je c. k. deželna vlada zmiraj naznanjala stan nesrečne te bolezni in svoje naprave zoper nje razširjenje; k sreči smo se ubranili tej pošasti saj za toliko, da deželi v vsem skupaj ni požrla več kakor 700 goved; — za nakupovanje kokonov je odbor dobil trgovca, ki je funt umorjenih po 2 gold. 50 kr. plačeval; — na vprašanje c. kr. deželne vlade: ali naj bi se prepovedalo proso ponoči méti? je odgovoril odbor, naj se to prepové, ker nikomur ni ravno sila, da ravno ponoči mane prosó, in ker ponočnjaki uganjajo marsikake nerodne burke in nespodobnosti, pa je tudi nevarnost ognja; — na prošnjo dunajskega gozdnarskega društva: naj tudi kmetijska družba k shodu tega društva na Krasu pošlje svoje namestnike, — je odbor naprosil za to poslanstvo gospoda dr. Orla v Ljubljani, gosp. pl. Garcarolli-a in dekana gosp. Hicingerja v Postojni, da se kot izvedenci udeležijo zbora, kar so ti gospodje tudi z veseljem storili in v „Novicah“ razprave popisali; — ker je po naznanilu c. kr. ministerstva kupčijstva 1866. leta velika kmetijska in obrtnijska razstava na Dunaji, 1867. leta pa v Parizu, je odbor naznanil, da bo storil, kar je treba; — podúk, kako naj se obdelujejo soseskine gozdi in gozdi posameznih gospodarjev, ki ga je izdala c. kr. deželna vlada tirolska in ministerstvo naši družbi poslalo, je odbor dal natisniti v svojem nemškem koledarju za leto 1866, pa ga bo natisniti dal tudi v „Novicah“ slovenski; — popis letošnje letine je kakor vsako leto tudi letos poslal odbor c. k. deželni vladi in ji povedal, da so pridelki jarega žita slabi bili in da posebno klaje manjka živini, ktero so gospodarji že zdaj primorani po nič prodajati, pa bode čez zimo še huje; žalostno bo za živinorejo vprihodnje!

To so važnejše stvari, ktere smo povzeli iz odborovega opravilnika. (Dal. prih.)

Velika trgovnica za živež na Dunaji, tudi nam važna naprava.

(Dalje.)

Kako se imajo opravniki ravnati?

Opravniki morajo blago, brž ko pride, v kupčijskem in zdravniškem oziru s pomočjó dotičnih trgovničnih uradnikov pregledati in presoditi, uradno zvagati in prevzeti ali nazaj poslati, ako bi se ne mōglo sprejeti.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 13. decembra 1865.

Gospodarske stvari.

Letni zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

Sporočila družbinih podružnic in posamnih udov.

V tem razdelku so prišle sledeče stvari na vrsto: Predsednik podružnice v Kranjski gori gosp. Levičnik je govoril o tem, da za kmetijstvo in blagor narodno-gospodarski ni vse eno, ali so cesarske gosposke (političine in pravosodja) tako ali tako po deželi razpostavljene. Posnetek dobro prevdarjenega govora je ta-le:

Razdelitev mnogovrstnih uradnij ima velik upljiv na kmetijstvo in národno gospodarstvo. Kmetovavcu, ki ima pri gosposki kaj opraviti, ni ne vse eno, ali po dolgi ali kratki poti reši svoj posel. Čem več časa človek zamudi, tem več ga svojemu delu odtegne. Pri razdelitvi uradnij bila sta dva načina; po enem načinu bile so politiške, sodniške in davkarske uradnije na enem kraju, po drugem bile so v različnih krajih. Prvi način, po katerem so pri nas tudi zdaj vredjene imenovane gosposke, veljal je do 1848. leta na Kranjskem, Solnograškem in Tiroljskem. Po drugem načinu bili so pa politiški uradi od sodniških in davkarskih po krajih ločeni sèm ter tjà dan hoda saksebi. Ta način bil je tudi pri nas že vpeljan in sicer od 1850. do 1854. leta.

Samo po sebi nastane tedaj vprašanje: kateri način je neki boljši za kmetijstvo in národno gospodarstvo? Odgovor na to vprašanje bode jasen, ako si pred oči postavimo razna opravila ali posle, ktere ima kmetovavec pri gosposkah. Ta opravila so večidel taka, da jih ne more rešiti ena sama uradnija, sèm ter tjà je treba celó štirih: okrajne gosposke, sodnije, davkarije in notarstva. Da to reč nekoliko bolj razjasnim, hočem navesti nekoliko izglede.

Vse premembe kmetijskih zemljišč se po cesarski postavi naslanjajo na javna pisma, ktera se vpisujejo v zemljiščine (gruntne) bukve. Ta pisma izdelujejo biležniki (notarji); v ta namen morajo notarju zemljiščine bukve pri rokah biti, ali pa se mu morajo prinesiti izpiski iz njih. To kaže, da mora notarstvo s sodnijo biti na enem kraju; pri zemljiščinih premembah je dalje treba, da se v ta pisma vpiše katastralna mera, treba je vedeti cesarske davke; ako je kateri pogodnik maloleten, treba je še tudi privoljenja iskati pri varstveni sodnii, in pri sodnii preskrbeti tudi prepis. Iz teh opravil se jasno vidi, da je pogodnikom na korist, da ste ondi, kjer je notar, tudi sodnija z zemljiščnimi knjigami in davkarija.

Kdor hoče denarja na pósodo dobiti, je tudi vezan na postavu, ki zahteva javna pisma, in da ta pisma

spravi v red, ima zopet pri vseh omenjenih uradih opraviti; ravno tako je pri ženitvanskih pogodbah, le da je pri teh sèmtertjà še treba privoljenja za ženitev, ktero daje okrajna gosposka, kakor na pr. ženinom, ki še niso vojaščine prosti, ali ženinom, ki nimajo domačinstva ondi, kjer se ženijo.

Pri vsakoletnem naboru vojakov, kterege vodijo okrajne gosposke, treba je njim, ki po postavi iščejo oprostjenja vojaškega stanú, marsikterih pisem, ktera se dobivajo pri sodnii, zemljiščino-knjižnem uradu in davkarii, tako, da ima človek posel pri vseh peterih uradih.

Ako so ti peteri uradi vsi v enem kraju, se kmetovavcem prihrani veliko potov, truda, zamude in stroškov. Ako so pa ti uradi po kraju ločeni, in morda po več milj saksebi, kakor je bilo na Kranjskem od 1850. do 1854. leta, je to za kmeta ne le velika težava, zlasti ako pritisne slabo vreme, dež, sneg, velik mraz, ampak tudi velika zguba časa, kterege bi imel obrniti poljedelstvu in drugim opravilom. Vrh tega pa ti mnogovrstni potje vzrokujejo še veliko denarnih stroškov. Delo in denar sta pa temelj narodnega blagostanja. Kdor pomisli, da Avstrija šteje skoraj 40 milij. ljudi, kdor potem preračuni zgubo časa in denarne stroške posameznih in vseh skupaj, ako so omenjeni vradi po kraju ločeni, bode se lahko kmali prepričal, kolika škoda da bi izhajala iz tega vsemu cesarstvu. Danda-našnji ves svet toži o narodnem uboštvi. Vzroki so se ve da, mnogoteri in raznovrstni. Tolikanj bolj pa nas veže dolžnost, odvrniti pot, ktera bi vsem sedanjim vzrokom pridjala še enega — novega. Kmetijstvu in cesarstvu na korist bode, ako omenjeni uradi tudi v prihodnje ostanejo v enem kraju, toraj priporočam predlog: Naj naša slavna kmetijska družba do ces. vlade in do deželnega zbora to mojo spomenico vloží s prošnjo, da jo blagovolita v pretres vzeti v obravnavah, po kterih se bode določila prihodnja razdelitev politiških in sodniških uradov.

Po nasvetu gosp. dr. Costa-ta se je sklenilo, da zbor ta predlog sl. podružnice v vednost vzame, kaj več pa storiti ne more. (Dal. prih.)

Gospodarska skušnja.

* Vinski mošt zboljšati. Vinorejci so najnovejši čas po skušnjah izvedili, da se dá vinski mošt prav gotovo zboljšati, ako se mu pridene malo kuhinske soli. V drobni prah zmleta sol se namreč v kaki posodi dobro žgè in je potem v vsak sod toliko dá, da pol lota soli pride na eno vedro mošta.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 20. decembra 1865.

Gospodarske stvari.

Velika trgovnica za živež na Dunaji, tudi nam važna naprava.

(Konec.)

Kakošne stroške smejo faktorji ali opravniki zarajtati ljudem, ki pošiljajo blagó v trgovnico?

- To, kar so plačali za vožnino in razkladnico;
- plačani vžitni davek in plačani col po boletu, če ni že v prvih 24 urah blago bilo iz Dunaja na deželo prodano;
- to, kar so plačali za vaganje po tarifi;
- stroške preloženja blaga, če je bilo potrebno;
- provizijo po tarifi za vsako posamezno blago.

Da bi se ljudem, kateri pošiljajo blagó v veliko trgovnico dunajsko, pošiljanje polajšalo na vsako stran in stroški znižali kolikor mogoče, se je dunajski mestni zbor v dogovor s c. kr. finančno gospósko spustil in dosegel je, kar se je le doseči dalo.

Če se tedaj razun naštetih dobičkov še to pomisli, da stoji velika trgovnica pod mestnim oskrbništvom, katero pri tem nobenega dobička ne išče, — da mestna gospóska skrbno pazi, da ne more poškodovan biti ne pošiljavec ne kúpec, da tedaj lastnik more svoje pridelke brez vse skrbi na prodaj v trgovnico pošiljati, in je pri tem na dobičku na času, delavcih in stroških, in nima pri tem družih stroškov, kakor odločeno majhno plačilo, ki ga mora opravniku odrajtati in ki je pa tako nizko, da ni vredno ga v misel jemati, se more vsak o velikem dobičku kmali sam prepričati, ako le nekoliko blaga v trgovnico pošlje.

Velika trgovnica je na Dunaji na trgu med veliko cesto predmestja „Landstrasse“ in „Ungergasse“.

Odprla se je že, kakor smo rekli, 25. dne u. m.

Letni zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

Sporočila družbinih podružnic in posamnih udov.

Za gosp. Levičnikom je gosp. Ludevik Dimec, c. k. gozdnarski oskrbnik na Jesenicah, poprijel besedo in v prepričavnem govoru dokazal potrebo, da na gozde naše obrnemo večo skrb kakor dosihmal. Po številkah je dokazal, koliko se lesa in drv za posekanje prideluje leto in dan, in koliko se ga potrebuje. Vstrašiti se mora človek, ako vidi, da se ga za 235.240 sežnjev več poseka, kakor ga izraste. Ni tedaj čuda, da krašovska burja od morja sèm čedalje bolj po naši deželi tuli! Kmet in grajščak, posamezni lastnik kakor soseska: vsi križem podirajo in sekajo les, da je groza!

logarja in gozdnarja pa, ki se ustavlja pogubivnemu temu gospodarstvu, nečimerni ljudje, ki ne gledajo čez prag svojega življenja, zmirjajo sanjača, ki le v prihodnost gleda in mu ni mar za zdanji čas. Al ko bi se bila porajtala svarila tacih mož že pred 50 ali 100 leti, ne bili bi prišli tako daleč, kakor smo dandanes, da je v nekterih propala obrtnija, v družih pa stiskajo slabe letine našo deželo.

Treba tedaj, da se pogubivnemu takemu gospodarstvu zakliče „stoj!“

Že 1851. leta se je jela snovati gozdnarska družba za gorate dežele cesarstva našega; al hiralo je to društvo, dokler ni popolnoma konec vzelo. — Državno gozdnarsko društvo na Dunaji pa je preobširno, da bi se posebno oziralo na našo deželo.

Ker tedaj naši deželi pomanjkuje gozdov še bolj kakor v tem hipu primanjkuje lesa in drv, in ker je treba skrbeti, da se vzdrži, kar je še, in obdela, kar je že goličava, treba je, da se pri kmetijski družbi naši ustanovi poseben gozdnarsk odbor, ki naj bi svojo skrb obračal na gozde. Zato nasvetujem — tako sklepa gosp. Dimec svoj govor — 1) da slavni zbor priznava potrebo posebnega gozdnarskega odseka, in 2) da se voli odsek 5 izvedencev, kateri v predarek vzamejo, kako naj se ustanovi ta odbor.

Nasvet ta je bil z živo pohvalo sprejet in voljeni so bili v ta odsek gospodje: grof Barbo, Dimec, Schollmajer, Likar in Vičel.

Dostavljamo temu sestavku naznanilo, da 28. dne t. m. začno imenovani gospodje svoje posvetovanje.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarska novica.

* Ukaz francozke vlade, da se po hribih in gorah napravijo gozdi. — Cesar francozki, ki je dal ta ukaz, pravi, da gozdi niso samo le na dobiček gospodarju, temuč da tudi vsej deželi odvrčajo sušo, jo varujejo povodinj, boljšajo zrak itd. Kjer koli je tedaj mogoče, se mora na hribih in gorah les zasediti in trava zasejati. Ta ukaz soseskam in posamnim gospodarjem le to na voljo daje, da ali to sami storijo, ali pa da čakajo, da država to za-nje stori. Ako sami hočejo to storiti, se oglasijo pri okrožnih gozdnarskih predstojnikih in prejmejo premije, ktere država po opravljenem pogozdevanju deli. Ako pa gospodar sam tega ne stori, stori država to, in on ji pozneje mora povrniti stroške; ako ne, obdrži država polovico obdelanega hriba in le polovico mu povrne.